

ŞAIR AİLE FOTOĞRAFINDA

Mehmet AYCI

İlk Dünya Savaşı'nın çocuğu Necatigil. Amansız bir bozgunda gözlerini açıyor dünyaya. Cumhuriyet ilan edildiğinde yedi yaşında. İnsan karakterinin ana hatlarının yedi yaşına kadar şekillendiğini düşünürsek belki daha iyi anlayabiliriz onun şiirlerini. İstanbullu. Gerek hayatındaki gerekse şiirlerindeki naiflik, narinlik, kırılgnlık, ince dokunuşlar çokça İstanbul kokuyor. İstanbul, bir imparatorluğun özeti o dönemde. Bir yıkımın özeti... Bir ricatın, geri çekilmenin, son kaleye sığınmanın... Dönem hatıratlarından ve romanlarından gördüğümüz kadarıyla sosyal çözülmenin savaşıla at başı gittiği bir yer İstanbul. Bir yandan savaştaki kayıpların, bir yandan yoksulluğun ve açlığın aile dokusunu kemirdiği bir dönem... Şairin hemen bütün şiirlerine sinen yaşama sevinci de, insanı yaşama sevincine uzaklaştıran şeylere “ince mesafe” de buradan kaynaklanıyor. O daima şiirdeki sesini ve eylemini aileden yana kullanıyor bundan dolayı. Onun için aile fotoğrafımızdaki şair.

Şiirinde evin her hâlini taşıması da çocukluğundan... Esasında “ev” sözcüğünün, ev imgesinin bütün çağrışımları onun şiirinin ana omurgasını oluşturuyor. Şöyle bir şey var: Ev şiiri, odası, evi, sokağı, mahallesi, ülkesi, toplumu... Ev hiçbir zaman çevreye/taşraya düşmüyor şiirinde. Sıradan insanlar da bir aile ferdi kadar sıcak. Evin bu kadar derin yer etmesi şiirinde onun “evlerin yıkıldığı” dönemde karakterinin şekillenmesinden değil sadece kuşkusuz. Bilinçli bir ev kullanımı söz konusu... Sağaltan, huzur veren, kendimizi güvende hissedeceğimiz, dönüp geleceğimiz, kendimizi bulacağımız, bize bir adres bağışlayan bir ev bu. Şiire de ev olarak bakıyor Necatigil... O evde eşyadan eyleme bir evde olan, olması gereken, bazen olmaması gereken her şey var. Mahalle, sokak, iş, alışveriş hemen o evin kapısına açılıyor; kapısını çalıyor bir bakıma.

Şiirindeki eksilteli anlatımda bile bir “oda” sadeliği var yahut küçük bahçeli bir ev sadeliği, çevreyi rahatsız etmeyen.

63 yıllık dünya hayatı... 63'ten çıkarımda bulunmanın yeri değil ama bu da ölümün, diğer adıyla kapanan parantezin şaire bir azizliği olsa gerek.

Birinci Yeni şiirindeki dağınıklık, başıboşluk, kaygısız ve azade hava yok onun şiirlerinde. Mekân aynı mekân, insanlar yine sıradan insanlar; Birinci Yeni elbette etkilemiştir Necatigil'in şiirini ancak ondaki yenilik bu evden, bu yeri yurdu olmaktan kaynaklanıyor. Garipse şayet sözcüğün tüm anlamlarıyla Necatigil de garip. Bir de derleyip toparlayan bir şey var onun şiirinde... Dağınık olduğu yerlerde bile bir huzur veren bir dağınıklıktan yana.

Çevirileri, deneme ve değinileri, radyo oyunları da şiirine dâhil bir bakıma... Bundan daha önemlisi bütün bu üretkenliğini de çocuklarıyla ve eşiyile barışık, çalışma odasında yapıyor olması. Huzurlu bir aile babası... Muallimlik maaşından geçindirmekte güçlük çektiği evini yazıyla geçindiriyor bir bakıma.

Necatigil kendi portesini çizseydi şiirinde hangi şiiriyle çizerdi diye düşündüm. En çok “Aile” şiiriyle çizerdi kuşkusuz.

Şiir şöyle:

*“Sağ çıkıp günlük savaştan
Evin yolunu tutmuşum
Yemek yedik, çocuklarım uyudu
İniyor üstüme yavaştan
Allah'ın bembeyaz bulutu
Kederlerimi unutmuşum.*

*Hayatta olduğuma
Seviniyorum şimdi
Kavuştum çoluk çocuğuma
Koltuğuma uzandım, rahatım
Kahvem içime sindi
Başladı gecelik saltanatım.”*

Günlük savaşlardan sağ çıkılmadığı, insanların evin yolunu bulamadığı yahut yolu bulduklarında evin ortada olmadığı, yemek yiyemedikleri, çocukları bile uyku tutmadığı, kederin siyah bir bulut gibi günü geceyi sardığı “çocukluk günleri” ne kadar da belli oluyor şiirden.

Kahve içiyor ve içine sınıyor şairin.

Şiirinin içimize sinmesi, kendisinin “ailemizin fotoğrafı”na yakışması gibi bir şey bu...